

BOSHLANG'ICH SINIF O'QUVCHILARINING O'QUV FAOLLIKLARINI O'YIN TEKNOLOGIYALARINING TASNIFI, FUNKTSIYALARI VA TURLARI

Bekmetova Gulnoza Shuxratovna

Urganch davlat pedagogika instituti

"Boshlang'ich ta'lim metodikasi" kafedrası o'qituvchisi

<https://doi.org/10.5281/zenodo.10437335>

Annotatsiya: Mazkur tezisda boshlang'ich sinf o'quvchilarning o'quv faolliklarini rivojlantirish bo'yicha fikr-mulohazalar yuritiladi. Shuningdek, o'yin texnologiyalarining tasnifi, funktsiyalari va turlari haqida munozaralar bayon qilinadi.

Kalit so'zlar: pedagogik faoliyat, ta'lim tizimi, o'yin texnologiyalari, tahlil, boshlang'ich ta'lim, diagnostika, reproduktiv faoliyat.

Kirish:

O'yin texnologiyalari asosida boshlang'ich ta'lim dars faoliyati o'qitish usuli sifatida ahamiyati psixologik va pedagogik jihatdan muhim sanaladi. O'qituvchilar tomonidan o'yinni yetarli darajada ishlatish bilan siz uning pedagogik amaliyotda yaxshi vositaga aylanishi mumkinligini tushunishingiz mumkin.

Agar biz o'yin texnologiyalarini boshlang'ich sinf o'quvchilarining hayoti nuqtai nazaridan ko'rib chiqsak, u eng muhim funktsiyalarni bajaradi, masalan:

1. Ko'ngilochar-sinfda qulay muhit yaratishga yordam beradi, zerikarli darsni bilim izlash uchun qiziqarli sarguzashtlarga aylantiradi.
2. Ta'lim-idrok, fikrlash, xotira, e'tibor va boshqalar kabi umumiy ta'lim qobiliyatlari va ko'nikmalarini rivojlantirishga yordam beradi.
3. Kommunikativ - tengdoshlar, shuningdek o'qituvchilar, ota-onalar va umuman jamiyat o'rtasida hissiy aloqani o'rnatadi. Aloqa ko'nikmalarini shakllantiradi.
4. Dam olish - bolaga uzoq o'rganish jarayonida yuzaga keladigan stress yoki hissiy stressni engillashtirishga yordam beradi.
5. Diagnostik-muayyan o'yinlar jarayonida o'qituvchi bolaning normal xatti-harakatlaridan og'ish bor-yo'qligini aniqlashi mumkin.
6. Millatlararo aloqa-o'quvchilar tomonidan umumiy ijtimoiy-madaniy qadriyatlarni o'zlashtirish.
7. Shaxsiy-bolaning rivojlanishi va uning shaxsiy salohiyati, shuningdek o'qituvchiga rahbarlarni, passiv bolalarni aniqlashda yordam berish.

Hozirgi vaqtda zamonaviy dunyoda o'quv jarayonini faollashtiradigan va kuchaytiradigan maktablar rivojlanmoqda. Bunday usullardan biri bu dars yoki uning bir qismi o'rniga ishlatiladigan o'yin texnologiyalari, masalan, darsning boshlanishi yoki tugashini qiziqarli qilish, bilimlarni mustahkamlash yoki bolalar tomonidan yangi materiallardan o'tish. O'yin texnologiyalari o'z tasnifiga ega. Aniqroq misol uchun 1-jadvalni ko'rib chiqing.

1-jadval.

Faoliyat bo'yicha	turi	Pedagogik jarayonning tabiati bo'yicha	O'yin texnikasining tabiati bo'yicha	O'yin muhitida
Jismoniy		O'qitish, o'qitish	Mavzu	Obektlar bilan
Intellektual		Kognitiv	Rol o'ynash	Obektlarsiz

Mehnat	Reproduktiv, samarali	Taqlid	Yopiq
Ijtimoiy	Ijodiy	Harakatlanuvchi	Kompyuter
Psixologik	Tarbiyaviy, kommunikativ		

1-jadval-pedagogik o'yinlarning tasnifi.

Pedagogik o'yinlarning tipologiyasi tabiati va o'yin uslubi jihatidan juda kengdir. Bunday o'yinlarning o'ziga xos xususiyati aniq belgilangan o'quv maqsadi va unga erishishning tegishli usullari.

Yosh o'quvchining aqliy va kognitiv faoliyatini faollashtirish uchun o'yin texnikasi va vaziyatlari yordamida yaratilishi mumkin bo'lgan o'yin shaklida dars o'tkazish kifoya. Shunday qilib, o'yinning didaktik maqsadi o'yin vazifasiga aylanadi, o'quvchilarning barcha keyingi faoliyati yaratilgan o'yin qoidalariga bo'ysunadi. O'quv materiallari o'yin vositasi bo'lib xizmat qiladi, shuning uchun agar siz didaktik vazifani o'yinga aylantiradigan raqobat o'yinlari elementini o'quv faoliyatiga kiritsangiz va ularning didaktik vazifani muvaffaqiyatli yakunlashi o'yin natijasi bilan bog'liq bo'lsa.

Keyinchalik, o'quv jarayonida ishlatiladigan o'yin turlarining uslubiy xususiyatlarini ko'rib chiqmoqchiman. Bularga biznes va rol o'ynash o'yinlari kiradi. Biznes o'yini-bu haqiqiy faoliyatni modellashtirishga imkon beradigan o'quv jarayonida o'quvchilarni birgalikda bilish shakli. Bunday o'yin jarayoni o'quvchilarni o'z guruhlariga berilgan ushbu vazifani bajaradigan guruhlariga bo'lishdir.

Boshlang'ich ta'limda o'yin texnologiyalarining tuzilishi:

1. Haqiqiy vaziyat bilan tanishish.
2. vaziyatning modelini yaratish.
3. o'yin senariysi.
4. o'yin texnologiyasini yaratishga imkon beradigan ma'lumot va o'quv vositalarini tanlash.
5. O'yin maqsadini belgilash.
6. O'quvchilar uchun zarur ko'rsatmalarni tayyorlash, qo'shimcha didaktik material.
7. Umuman o'yin natijalarini va uning natijalarini baholash usullarini ishlab chiqish.

Yuqoridagi tuzilma o'qituvchiga o'quvchilarning olgan bilimlari hajmini aniqlashga yoki o'tgan materialni mustahkamlashga qaratilgan o'yinni to'g'ri va to'g'ri tuzishga yordam beradi. Biznes o'yinlari o'quvchilarga o'quv materiallarini uning turli tomonlaridan chuqurroq o'rganish va o'rganish imkoniyatini beradi.

O'yin texnologiyalarining turli xil modifikatsiyalarini 2-jadvalda ko'rib chiqdik:

2-jadval.

Tayyorgarlikning 1 bosqichi		2 bosqich		3 tahlil va umumlashtirish bosqichi
O'yinni rivojlantirish	O'yinga kirish	Guruh ishi	Guruh muhokamasi	O'yindan chiqish, tahlil qilish, aks ettirish, ishni baholash, xulosa

Ssenariy yaratish, o'yin rejasi, materiallar.	O'yin muammolari va maqsadlarini belgilash, o'yin shartlari va qoidalarini, o'quvchilar tomonidan rollarni tahlil qilish	Manba bilan ishlash, mashg'ulotlar, aqliy hujum	Guruhlarning chiqishlari, natijalarni himoya qilish, mutaxassislarining ishi	va umumlashtirish, tavsiyalar
---	--	---	--	-------------------------------

2-jadval o'yin texnologiyasi.

Ushbu modifikatsiya yordamida o'quvchilar turli xil rollarni ham qo'llashlari mumkin:

1. Guruhdagi ishlarga nisbatan: g'oyalar generatori, taqlid qiluvchi, bilimdon, analizator, ishlab chiquvchi.
2. Yangilik bilan bog'liq: tashabbuskor, konservativ, ehtiyotkor tanqidchi.
3. Uslubiy pozitsiyalar bo'yicha: metodolog, tanqidchi, metodist, muammoli.
4. Ijtimoiy-psixologik pozitsiyalar bo'yicha: afzal rahbar, qabul qilingan, mustaqil, rad etilgan.

O'yin davomida hosil bo'lgan ushbu rollar o'qituvchiga o'quvchilarning fe'l-atvorini aniqlashga, ularga yuzaga kelgan muammo bilan yordam berishga va bilimlarni izlashda yoki sinfdoshlar o'rtasida sinfda shaxslararo munosabatlarni o'rnatishda to'g'ri yo'lga yo'naltirishga yordam beradi.

Rolli o'yin-bu hayotning har qanday faktlari yoki lahzalarining badiiy-majoziy aksi bo'lgan o'yin. Yosh o'quvchiga rol repertuarini va turli vaziyatlarda o'zini tutish ko'nikmalarini kengaytirishga yordam beradi.

Xulosa:

Shunday qilib, ushbu o'yin texnikasi bolaning haqiqiy hayotiy tajribasini kengaytirishga yordam beradi, estetik potentsialni shakllantirishga, deduktiv fikrlashni rivojlantirishga hissa qo'shadi. Kichik o'quvchiga guruhning barcha a'zolarining ishonchiga asoslangan munosabatlarini o'rnatishni o'rgatadi. O'qituvchi tomonidan belgilangan shartlarni bajarishda o'z jamoasi oldida javobgarlikni keltirib chiqaradi.

References:

1. Винокурова Н. К. «Интеллектуальные игры» / Н.К. Винокурова // Начальная школа. Развиваем таланты – 2017– 128 с.
2. Выготский Л.С. «Психология познания» / Л.С. Выготский // М.: Просвещение – 1977– 127 с.
3. Khudoynazarov, E. (2023). Theoretical foundations of growing logical thinking of elementary school students. *International Bulletin of Engineering and Technology*, 3(5), 33-37.
4. Madрахimovich, K. E. (2023). Didactic Principles of Developing Logical Thinking in Students. *New Scientific Trends and Challenges*, 97-100.

5. Худойназаров, Э. М., & Бекметова, З. З. Қ. (2022). Ўқувчиларда Танқидий Фикрлашни Ривожлантиришнинг Педагогик Ва Методик Асослари. *Oriental renaissance: Innovative, educational, natural and social sciences*, 2(12), 1099-1107.
6. Эгамберган, Х. М., & Хўжаниёзова, Ш. Б. (2023). Ал-хоразмий-барча замонларнинг энг улуғ математиги. *Boshqaruv va etika qoidalarini onlayn ilmiy jurnali*, 3(1), 4-10.
7. Худойназаров, Э. М., & Авезова, Д. Ф. Қ. (2023). Инсон Фикрлашини Ривожлантиришнинг Дидактик Асослари. *Oriental renaissance: Innovative, educational, natural and social sciences*, 3(2), 310-317.
8. Худойназаров, Э. М., & Авезова, Д. Ф. Қ. (2023). Ўқувчиларда мантикий фикрлашни ривожлантиришнинг дидактик асослари. *Oriental renaissance: Innovative, educational, natural and social sciences*, 3(2), 289-297.
9. Сатлиқов, Ғ. Р., & Худойназаров, Э. М. (2022). Ўқувчиларнинг ўқув-билиш фаоллигини ривожлантиришга таъсир этувчи муҳим омиллар. *Oriental renaissance: Innovative, educational, natural and social sciences*, 2(7), 800-805.
10. Мадрахимович, Э. Х., & Ражабова, С. М. (2022). Эвристик метод ёрдамида бошланғич синф ўқувчилари ўқув фаоллигини шакллантириш методлари. *Academic research in educational sciences*, 3(12), 315-323.
11. Худойназаров, Э. М., & Бобожонов, А. Б. Синфдан ташқари ишларда ўқувчиларида мантикий фикрлашни ривожлантиришнинг инновацион жиҳатлари.
12. Худойназаров Эгамберган Мадрахимович, катта ўқитувчи, Урганч давлат университети. *Образование и инновационные исследования международный научно-методический журнал*, (8), 207-211.
13. Sharifzoda, S. (2023). System of preparing future teachers for professional activity on the socialization of students on the base of gender approach. *International Bulletin of Applied Science and Technology*, 3(11), 378-387.
14. Sharifzoda, S. (2023). Bo'lajak o'qituvchilarni gender yondashuv asosida ijtimoiylashtirishga yo'naltirilgan kasbiy-pedagogik faoliyatga tayyorlashga oid nazariy yondashuvlar. *Молодые ученые*, 1(18), 10-15.
15. Sharifzoda, S. (2023). Oliy pedagogik ta'limda gender yondashuvini amalga oshirishning ijtimoiy zarurati. *Science and innovation*, 2(Special Issue 9), 263-268.
16. Шарифзода, С. Ў. Т. Ўқувчиларда таянч компетенцияларни шакллантириш асосида ижтимоий компетентлиликни таркиб топтириш мазмуни.